

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM FOR THE SOCIAL STUDIES, RELIGION, AND CULTURE LEARNING
AREA ENTITLED THIN RUNG RUEANG MUEANG PHUTHAI WARITCHAPHUM
FOR MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS AT MATTHAYOMWARITCHAPHUM SCHOOL,
SAKON NAKHON PROVINCE

ศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ* และ พรเทพ เสถียรนพเก้า

Suphaphit Udonsan* and Pornthep Steannoppakao

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000
Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author: Email: Suphaphit62682@gmail.com

รับบทความ 26 กรกฎาคม 2564 แก้ไขบทความ 22 กันยายน 2564 ตอรับบทความ 25 กันยายน 2564 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ และ 2) ตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ตรวจสอบประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา และแผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีชนิดไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และ การประเมินผล
2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีดังนี้ ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.11/89.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนด้วยหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.03)

คำสำคัญ: หลักสูตรสถานศึกษา, ภูไทวาริชภูมิ, กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ABSTRACT

This research aims to 1) develop a school curriculum for Social Studies, Religion, and Culture Area, entitled Rung Rueang Mueang Phuthai Waritchaphum for Mathayomsuksa 1 students at Mathayom Waritchaphum School, and 2) examine the efficiency of the developed curriculum by investigating the efficiency to meet the 80/80 criteria, comparing the learning achievement before and after the intervention, and exploring the student satisfaction towards the developed curriculum. The sample group consisted of 30 Mathayomsuksa 1 students at Waritchaphum Secondary School, Sakon Nakhon Province in the academic year 2020, obtained through cluster

random sampling using the classroom as a random unit. Research tools were a school curriculum and lesson plans, a learning achievement test, and a satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Dependent Samples t-test.

The findings were as follows:

1. The school curriculum of Social Studies, Religion, and Culture Area, entitled Rung Rueang Mueang Phuthai Waritchaphum for Mathayomsuksa 1 students consisted of four components: curriculum objectives, contents, curriculum implementation, and evaluation.

2. The efficiency of the developed school curriculum was 80.11/89.83, which was higher than the defined criteria of 80/80. The students' learning achievement after the intervention was higher than that before the intervention at the .01 level of significance, and the student satisfaction with the developed school curriculum was overall at the highest level ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.03).

Keywords: School Curriculum, Phuthai Waritchaphum, Social Studies Religion and Culture Area

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ดังนั้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชนทุกคนจึงเป็นภารกิจหลักของรัฐบาลในทุกประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชาติให้เป็นบุคคลที่มีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยรัฐบาลจะต้องจัดให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่ต้องเก็บค่าใช้จ่าย และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ มีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาวิชาชีพและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 11) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 เป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติและเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยเฉพาะในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และในมาตรา 27 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 13)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลไกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังผู้เรียนมีจิตสำนึกความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานโดยตรงที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาให้เชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดในระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยมีภารกิจสำคัญคือ กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพให้ประสบความสำเร็จ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีความต้องการในระดับชาติ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากร สนับสนุนส่งเสริมติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์และรายงานผลคุณภาพของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6) ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรสถานศึกษาโดยส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะเข้าใจในหลักของเหตุผลศรัทธาในความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถพัฒนาตนเอง สังคม ให้มีความเสมอภาค ตระหนักและสร้างความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันยอมรับฟังความคิดเห็นและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุข พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และสืบสานอัตลักษณ์ได้อย่างยั่งยืน หน่วยงานทางการศึกษาหรือองค์กรในชุมชนควรร่วมมือกันที่จะสร้างสรรค์และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้คงอยู่กับชุมชนและถ่ายทอดให้กับเยาวชนและนักเรียนได้เรียนรู้และซึมซับประเพณีที่ดีงามและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (พรทิสรา สรสิทธิ์, 2557, หน้า 4)

หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม ถือเป็นแนวทางหรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงระดับขั้นตามมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ดำรงชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน และสังคม ได้อย่างมีความสุขโดยหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมจะต้องนำเอาจุดเด่นเอกลักษณ์ของชุมชนสังคมตลอดจนศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาชาวบ้าน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดเป็นสาระและการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจโดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน (ดวงกมล มหาโยธี, 2553, หน้า 2)

จากการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร พบว่า โรงเรียนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในเนื้อหาวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่นของตน โดยเฉพาะชุมชนวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ที่เป็นชาวภูไทน้อย มีวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่เด่นชัดทั้งวัฒนธรรมการแต่งกายภูไท ประเพณีการฟ้อนภูไท การแต่งงาน ประเพณีบุญข้าวจี่ ประเพณีบุญข้าวประดับดิน และภาษาภูไท ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารของชาวภูไทอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมในท้องถิ่นอื่น ชาวชนในชุมชนไม่รู้จักประวัติความเป็นมาในหมู่บ้านของตน ไม่เห็นความสำคัญ และไม่มีภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเยาวชนในชุมชน และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่น และให้เนื้อหามีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ภาษาของชนเผ่าภูไท อันจะนำไปสู่ความรักและภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตน (รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SELF ASSESSMENT REPORT โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ, 2561, หน้า 4)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นจุดเน้นของท้องถิ่นโดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีความรู้ และหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของตนสืบไป

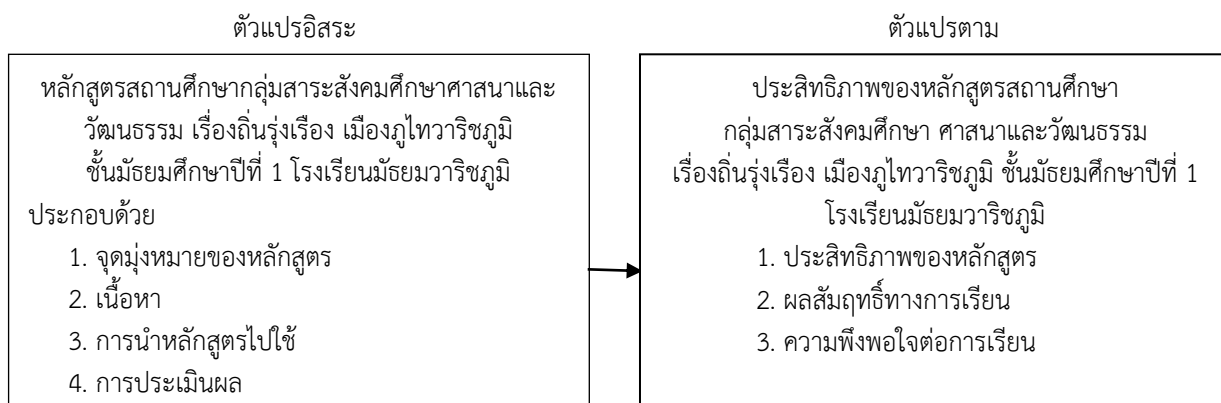
ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ
 - 2.1 เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
 - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ
 - 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ หลังเรียนรู้ด้วยหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช, 2544) (ธีระพงษ์ ดำรงไชย, 2552) (จิราพร สมประสงค์, 2553) (เทียน เตยหล้า, 2553) (สุริยา กำธร, 2553) (ดวงภา จันคำ, 2554) (สกลวัฒน์ รัชชนิกร, 2559) (Taylor, 1949) (Taba, 1978) (Beauchamp, 1981) และได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดย 1) ศึกษาศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและชุมชน 2) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3) ศึกษาหลักสูตรและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร โดย 1) ยกร่างหลักสูตร 2) ยกร่างเอกสารประกอบหลักสูตร 3) ตรวจสอบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 4) ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร โดย 1) การเตรียมการใช้หลักสูตร 2) ทดลองใช้หลักสูตร ผู้ที่นำหลักสูตรไปทดลองใช้เป็นครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร โดยใช้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร โดย 1) การวิเคราะห์ข้อมูล 2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยการพัฒนารับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และสอดคล้องกับท้องถิ่นและเพื่อตอบสนองความต้องการ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ตามบริบทของสถานการณ์ในปัจจุบัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวน 215 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร จำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เนื่องจากแต่ละห้องเรียนประกอบไปด้วยนักเรียนที่คละความสามารถ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. หลักสูตรสถานศึกษา และแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ
2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ

วิธีรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน
2. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
3. เก็บรวบรวมข้อมูล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

1. รวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1
2. จัดทำร่างหลักสูตร
3. ตรวจสอบร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ
4. การตรวจสอบร่างหลักสูตร
5. เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 ขันทดลองใช้หลักสูตร

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นตอนดำเนินการ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นตอนดำเนินการ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร
4. กำหนดแบบแผนการทดลองใช้หลักสูตร
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับผลการเรียนรู้ โดยใช้สูตร หาค่า IOC (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551, หน้า 244)

2.2 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 97-98)

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 97-98)

2.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551, หน้า 236-240)

5.2.5 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach) (มนสิข สิริสมบุญ, 2550)

3. สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานที่ว่า “หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2 ซึ่ง E1 เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E2 เป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ดังนี้ (เผชญิ กิจระการ, 2554, หน้า 49-51)

3.2 การทดสอบค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test ชนิด Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวม

ความเหมาะสมของร่างหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านจุดมุ่งหมาย	4.80	.52	มากที่สุด	4
2. ด้านเนื้อหา	4.91	.28	มากที่สุด	1
3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	4.89	.32	มากที่สุด	3
4. ด้านประเมินผล	4.89	.27	มากที่สุด	2
เฉลี่ยรวม	4.93	.33	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า ความเหมาะสมของร่างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = .33) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = .28) ด้านประเมินผล ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = .27) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = .32) และด้านจุดมุ่งหมาย ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .52) ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าความสอดคล้องของร่างหลักสูตรสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ความเหมาะสมของร่างหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น	
	IOC	แปลผล
1. หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
2. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
3. จุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
4. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
6. การวัดและประเมินผลของหลักสูตรสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
เฉลี่ยรวม	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 2 ผลการประเมินความสอดคล้องของร่างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร มีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ตาราง 3 ค่าความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ

ความเหมาะสมของร่างหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น	
	IOC	แปลผล
1. ดานจุดประสงค์การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
2. ด้านเนื้อหา	1.00	สอดคล้อง
3. ดานกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
เฉลี่ยรวม	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 3 ผลการประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญตามหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร มีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนสอบก่อนเรียน				คะแนนระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					คะแนนหลังเรียน			
คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	หน่วยที่	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ (E ₁)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ (E ₂)
40	31.53	2.97	78.83	1	15	12.43	1.10	82.88	40	35.93	1.87	89.83
				2	15	11.90	1.37	79.33				
				3	15	12.03	1.12	80.22				
				4	15	11.70	1.05	78.00				
				รวม	60	48.06	3.23	80.11				
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁) = 80.11									ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E ₂) = 89.83			

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนสอบก่อนเรียน เท่ากับ 31.53 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.83 นักเรียนที่เรียนกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (E_1) เท่ากับ 48.06 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.11 และมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 35.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.83 ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.11/89.83 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรม การเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig (1-tailed)
ก่อนเรียน	30	40	31.53	2.97	10.03**	0.00
หลังเรียน	30	40	35.93	1.87		

** ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.53 คะแนน และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.93 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความพึงพอใจของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.93	.18	มากที่สุด	5
2. ด้านครูผู้สอน	4.97	.15	มากที่สุด	2
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน	4.96	.14	มากที่สุด	4
4. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.98	.11	มากที่สุด	1
5. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	4.96	.09	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม	4.96	.03	มากที่สุด	

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีระดับความพึงพอใจที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่นักเรียนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ได้ผลการวิจัยพร้อมอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบ อันประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาสภาพความต้องการของท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทในอำเภอวาริชภูมิและการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนที่ถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของ วัฒนพร กระจับทุกซ์ (2545, หน้า 7) วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2548, หน้า 15-30) และบุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 73) ที่กล่าวว่า พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและอาศัยความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องหลายระดับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้มาน กระบวนการ สร้างอย่างเป็นระบบ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงหลายอย่างเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม การศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาช่วยให้เห็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของสถานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานอันจะทำให้จัดสร้างหลักสูตรได้ถูกต้อง เหมาะสมกับท้องถิ่น การสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในการกำหนดทิศทางและความต้องการของท้องถิ่น ตั้งแต่ความต้องการด้านพื้นฐานจนกระทั่งถึงความต้องการในการพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อนักเรียนได้อย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาให้ครบถ้วนเหมาะสม เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในส่วนของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนมีวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งการปฏิบัติจริง การปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม สหกิจบรรยาย อภิปราย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้คิด แสดงความคิดเห็น ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนนำเสนอความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้า วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ทำให้มั่นใจว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และในการทดลองใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งเพื่อตรวจสอบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นการค้นหาค้นหาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตรก่อนนำไปใช้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ และนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์สามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง มองเห็นความสำคัญและคุณค่าของของภูมิปัญญาในท้องถิ่น จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิได้ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ และจากการนำแผนไปใช้ทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่องและปัญหาที่อาจเกิดขึ้น พบว่า ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีค่า IOC = 1.00 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้อง เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเกิดการแสดงออกทางความคิดที่ตีความเข้าใจใน

เนื้อหาและสาระสำคัญของการเรียนรู้ สะท้อนความรู้สึกและมีทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตนเองจึงทำให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยได้ผ่านการวิเคราะห์ด้วยหลักสูตรแม่บท และหลักสูตรของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมไปถึงบริบทของสถานศึกษาและชุมชนในอำเภวาริชภูมิ ทำให้ได้หลักสูตรที่มีแผนการเรียนรู้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับการเจริญเติบโตตามวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจากผลการวิจัยของ จิราพร สมประสงค์ (2553, หน้า 4) ศึกษาถึงการพัฒนหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การพัฒนากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งมีสาระ การเรียนรู้ของจังหวัดและภาคของตน จัดประสบการณ์การเรียนรู้ท้องถิ่นของตนเองทำให้ผู้เรียนมีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและร่วมกันอนุรักษ์มรดกที่ล้ำค่าในท้องถิ่นของตน การจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ผู้จัดทำแผนต้องมีความเข้าใจในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรสถานศึกษา รวมไปถึงบริบทของท้องถิ่นนั้น ๆ มาประกอบการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีมาตรฐาน และตัวชี้วัดตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร พบว่า

2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.11/89.83 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นได้ผ่านการสร้างอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละสาระเป็นอย่างดี ก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ทำการสำรวจความต้องการในการจัดทำหลักสูตรจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน หลังจากนั้นจึงดำเนินการร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการปฏิบัติจริง ประเมินหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำหลักสูตรไปใช้ตามลำดับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมีความสมบูรณ์ ทั้งยังช่วยเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนและสามารถนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ วีระพงษ์ ดำรงค์ไชย (2553, หน้า 79) ที่ได้ศึกษาผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพมีความหลากหลายในด้านสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนเกิดทักษะทางการเรียนที่ดีมีความเหมาะสมทั้งต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวม ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 93.44/80.04 (E1)/(E2) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวยพร ออละมาลี (2553, หน้า 71) ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง วัฒนธรรมชนเผ่าภูไทบ้านโนนกุง พบว่า มีประสิทธิภาพ 83.93/84.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และงานวิจัยของ อภิระดี ศรีบุญเรือง (2555, หน้า 121) ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าลายมุก กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาตงสหราษฎร์อุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.86/87.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีการให้นักเรียนออกไปสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้จริง นักเรียนได้ใช้ทักษะในการปฏิบัติ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของ John Dewey ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำเองและหลักการสอนของ Bruner ที่กล่าวว่า การสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการค้นพบด้วยตัวของเขาเองเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพ (ทีศนา แหมมณี, 2545, หน้า 26-27) และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิตรลดา ทองอั้งยั้ง (2550, หน้า 174) และอภิระดี ศรีบุญเรือง (2555, บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดทำหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีวินัยและตอบสนองความต้องการที่แท้จริง โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงในแหล่งเรียนรู้จริง ทำให้นักเรียนมีโอกาใช้ทักษะการปฏิบัติจากประสบการณ์ตรง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้น

หลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ เป็นเรื่องที่คุณเรียนเคยรู้มาก่อน แต่ความรู้ยังไม่ได้จัดไว้อย่างเป็นระบบ เมื่อได้มาศึกษาตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ได้ทำให้ผู้เรียนได้จัดระบบความรู้ใหม่ เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและสร้างแบบประเมินและข้อคำถามในด้านต่าง ๆ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของผู้เรียนจากชิ้นงานที่ผู้เรียนนำเสนอ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาท เป็นผู้กระทำ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรักและความกระตือรือร้นที่จะเรียนและเรียนอย่างมีชีวิตชีวา ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีการมอบงานให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติมีความน่าสนใจ ได้เปิดกว้างจากการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้น เสาะหาข้อมูลอย่างกระตือรือร้น ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร สถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิ สุขสวัสดิ์ (2550, บทคัดย่อ) นาวา ศรีชนะเนตร (2553, บทคัดย่อ) อวยพร ออละมาลี (2553, หน้า 224) อภิระติ ศรีบุญเรือง (2555, บทคัดย่อ) และเยาวนา สิทธิเชนทร์ (2560, หน้า 59) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรในระดับ มากหรือสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายจะส่งผล ให้ผู้เรียนชื่นชอบหลักสูตรนั้นหรือมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มีหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีค่า ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้ได้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

1.2 ประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ

1.2.1 หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ควรศึกษา หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ตลอดจนเอกสารประกอบหลักสูตรอื่น ๆ ให้ละเอียดและเข้าใจอย่างถ่องแท้ ต้องทำการศึกษาสภาพทั่วไปในอำเภวาริชภูมิ ขั้นตอนการทำโครงการ รวมไปถึงการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชาวภูไทในอำเภวาริชภูมิ จนสามารถถ่ายทอดความรู้หรือแนะนำนักเรียนได้ถูกต้องก่อนการสอนตามหลักสูตร โดยสื่อการเรียนการสอนควรมีแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือจะทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น และในการปฏิบัติงานควรเน้นในเรื่องความปลอดภัยของผู้เรียนขณะไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียน

1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนมีระดับที่สูงกว่า ก่อนเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นอาจยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรม โดยเฉพาะการปฏิบัติงานที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากที่สุด เพื่อให้เกิดทักษะ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้และปฏิบัติ

1.2.3 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีลักษณะเล่นปนเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ไปเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยมีการศึกษาตัวแปรอื่นร่วมด้วย เช่น การพัฒนาความรู้ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนและเจตคติต่อวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ระดับประถมศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการใช้และสร้างความภาคภูมิใจสืบทอดในวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

2.3 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง ถิ่นรุ่งเรือง เมืองภูไทวาริชภูมิ โดยจัดเป็นหลักสูตรบูรณาการ มีการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 คู่มือการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตรลดา ทองอ้นตัง. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ความสามารถในการถ่ายทอดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิราพร สมประสงค์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหน่วยการเรียนรู้ อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงกมล มหาโยธี. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเปือยทานตะวันพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดวงนภา จันคำ. (2554). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเรื่องรักษ์เอกลักษณ์ไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิตินา เขมมณี. (2545). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียน เตยหล้า. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง เกษตรครบวงจรแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านจานเตย ตำบลทุ่งกุลาร อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระพงษ์ ดำรงค์ไชย. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นาวา ศรีชนะเนตร. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การทำน้ำปลาจากปลาข้าวชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าวัด “ครูราษฎร์บำรุงวิทย” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- เผชญิ กิจระการ. (2544). ดัชนีประสิทธิผล Effectiveness Index. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิสรา สรสิทธิ์. (2557). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องไทโสภณาลัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. โรงเรียนบ้านกุดสะกอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มนสิข สิริสมบุญ. (2550). ระเบียบวิธีวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เยาวนา สิริเชนทร์. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ ของแฮร์โรว์ เรื่องงานประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รัชนิ สุขสวัสดิ์ (2550). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องงานประดิษฐ์จากวัสดุ ในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำบงพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SELF ASSESSMENT REPORT. (2561). โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ.
- วัฒนา สุวรรณไตรย์. (2548). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร: เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : สานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บริษัท เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอร์ จำกัด.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- สุริยา กำธร. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. โรงเรียนวัดนาคนิมิต. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สกุลวัฒน์ รัชนิกร. (2559). การพัฒนาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้เรื่องเมืองพัทยา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิระดี ศรีบุญเรือง. (2555). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การทอดผ้าลายมุก กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาตงสหราษฎร์อุทิศ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อวยพร ออละมาลี. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องวัฒนธรรมชนเผ่าภูไทบ้านโนนงู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนงู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.